

MAGYAR KURIR

MDCCCXIII-dik

ESZTENDŐRE

Dr. Decsy Sámuel

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pántzél Dániel

által

II. Félészteendő.

Bétsben 1813.

Nyomtatattott Nemes Haykul Antal betűivel.

BCU Cluj University Library Cluj

E. 140

MAGYAR KURIR

a' Felséges Császár és Apostoli Király kegyelmes engedelméből.

Indúlt Bétsből Julius 2-dik napján, 1813-dik esztendőben.

Nagy Britannia.

Hogy az Orosz Országlószék az Anglusoknak és Ámerikai egyesült Statusoknak közbenjáróságot ajánlott, és hogy az Angliai Országlószék ezen közbenjáróságot el nem fogadta, már tudva van a' közönséges levelekből. A' Londoni Kurir nevű Ministeriális újságban ilyen jegyzéseket olvasunk ezen tárgy felől: —,

„Reménljük, sőt bizonynal hiszszük, hogy résztünkről nem fog ez a' közbenjárás elfogadtatni. Azon leg nagyobb és buzgó tisztelet mellett, mellyel mi az Orosz Országlószék eránt, 's azon nagy tsudálkozás mellett, mellyel az Oroszok vitézsége eránt viséltetünk, oly igen a' szívünkön kell fekkünni a' mi tengereken való elsőségünknek, hogy meg ne engedhessük azt soha, hogy valamely idegen kéz magát abba belé avassa. Egyéberánt bajos gondolnunk, hogy az Orosz birodalom a' fegyveres neutralitás' princípiuminak valósággal ellenzöje volna, melynek meggondolása elegséges indító okúl szolgálhat nekünk arra; hogy az ő ajánlását ezen közbenjárásra nézve el ne fogadjuk. Azoközben, a' nélkül hogy ezen dologba bellyebb botsátkozni akaránk, ingadozás nélkül meg kell nekünk ezen principium mellett maradnunk, hogy

tengeri jusunkat egy Hatalmasságnak közbenjárására is soha ne bízzuk. Ez a' mi zászlónk, mellyet nemzeti árbotzfánkra ki függesztünk, 's inkább el süllyedünk, mint sem hogy ezt valaki előtt lebotsásuk. —

„A' hadakozásnak elkezdődése előtt falám lehetett volna helye az engedelmességnek: noha mi azt soha nem tartottuk hóltsnek. De már most elmúlt az engedelmesség' és közbenjárói bíraskodás' ideje. Ámerika háborúba elegendítette magát szükségtelenül és a' természettel ellenkező módon: tehát meg kell néki az ő igasságtalanságának következéseit érezni. Meg kell néki fenýítetni a' megbékéllés előtt, és le kell mondaní minden fennhéjjazó kívánságairól előbb, hogy sem valamely alkudozások velle elkezdődnének. A' mi ágyúinknak durrogássok által rettegésnek kell az Ámerikai partokon elterjesztődni; meg kell Nagy Britannianak a' maga egész hatalmában és méltóságában jelenni, és éreztetni Bostontól fogva egész Savannaig és a' Kanadai tóktól fogva egész a' Mississippinéllett lévő hegyekig. —

„Sőt még minekelötte ezen írásunk világg eleibe jött volna, már meghallatott a' mi ágyúinknak durrogássok, és hatalmunk megéreztetett. A' kiáltozó Demagogusok,

az nyughatatlan Demokraták, az ellenünk való hadakozásnak lármázó prokátorai, az úgy nevezett Patrióták, 's a' Frantzia birodalom' Amerikai valóságos barátjai, már tsak most is más hangon beszélnek. A' dítsekedés és fenyegetődzés, már elenyésztek az ő írásaikból. Az ő tengerpartokon lévő várossaikban félelem uralkodik; a' rettegés és nyughatatlanság mindenféle elterjedett nállok. Azt forgatják inkább elméjekben, hogy tulajdonaitkat bátorságos helyre vihessék, nem azt, hogy a' veszedelemmel szembe szálljanak; 's ha szintén azzal ketsegtetik is az Országlószéket, hogy őtet minden erejekkel, vagyonaikkal, kintseikkel, és vérekkal segíteni készek, tsakugyan még sem tudott az ő Országlószékek mind ezek mellett is négy millió font Sterlinget tölleők az első hadi esztendőben, mint költsönt össze gyűjteni. Ezek annak a' hadakozásnak leg első következései, melyet az Amerikai egyesült Státusok az Anglia ellen való gyűlölségből és irigységből, Frantzia Országának kedvét keresni kívánván, elkezdettek."

A' tsatázó mezőről.

Az alatt, hogy a' nagyobb ármádák a' múlt Május végén és Jun. elején, Bautzenen túl Görlitz, Liegnitz, és Breszlau felé továbbtávoloztak hadi munkáikkal, némelly magános Orosz és Pruszszus tsapatok Halberstadtnál és Lipsiánál dolgoztak. Az előre való tudósítások ezen történetekről már jó ideje hogy kijöttek az újságokban: a' múlt héten pedig a' környülállásos tudósítások is meg érkeztek a' Berlini újságban ugyan ezekről. Ezeket sem hagyhatjuk ki a' Magy. Kurirból: —

„Gen. Czernitscheff a' maga lovasságának egy részével és két ágyúkkal Május 28-dikán Ferchland mellett az Aibis vízen által ment vala. Kurirokat

fogván el, értésire esett; hogy Hannovera felől feles számú ágyúk volnának útban a' Frantzia nagy ármáda felé, a' mellyeket gyalogság kísér, és a' mellyeknek első tsapatok Máj. 29-dikén fogna Halberstadtnban nyugvó napot tartani, a' második tsapatja pedig ezen ágyúknak; 4000 gyalogoktól kísértetvén, Máj. 30-dikán fogna útját hasonlóképpen erre felé venni. Gen. Czernitscheff azonnal meghatározta, hogy az első tsapatot megtámadja és elfogja, minnelötte a' második, melly egy napi járó földel volt hátrább, megérkezhetne. A' Frantziák nem tudták ugyan bizonyosan az ő közelítését, de úgy látszik, hogy tsakugyan megsajdítottak volt belőlle valamit, minthogy jó készülettel találtattak. Mint-hogy az ellenség a' Magdeburgi úton várhatta az Oroszokat, tehát Gen. Czernitscheff ezen útról Hadmersleben mellett eltérvén, mezei úton és hegyek megett közelített Halberstadt felé, úgy hogy már tsak egy fertály órányira voltak az ellenség' állásától, a' nélkül, hogy ez addig őtet, a' maga jó vigyázása mellett is meglátta volna. Itt adták az ellenséges strázsák a' legelső lövést egy Orosz tisztre, a' ki kémlélődés végett küldetett vala előre. E' történt 30-dikban reggeli 5-tődfél órakor. —

„A' Frantziák igen jó állásba helyeztették vala magokat a' városon kívül egy térségen. Az ő 14 ágyúkat sorba állították; ezek megett 80 muníziós szekerekből várat tsináltak, a' mellybe az ő, valami 2000 gyalogokból álló seregek, ha a' szükség kívánni találja, beállhassanak, 's magokat ott védelmezhessek. Hadi lineájok job szárnyát a' Braunschweigi nagy útnak, melly mellett két felől mély árkok vannak, bal szárnyát pedig egy erdőnek vetették. Ez előtt állott az ő 150 lovasokból álló tsoportjok. Ez a' hadi linea 300 lépésnyi távolsogra állott a' várostól, mellyet

Gen. Czernitscheff észébe vévén, azon iparkodott, hogy ennek segedelme által az ellenség' útját elálhassa, hogy ha hátrálásra találja magát venni, a' városba vissza ne vonúlhasson. Míg előlről egy Kozák tsoport tettetésből az ellenséggel lineára ütött, 's ennek figyelmetességét magára yonta volna, az alatt egy más Kozák tsoport hátulról a' városba nagy sebességűen bérontott, a' hol a' házakban és úttzakon sok elkésett 's magánosan találálató Frantziákat elfogdosott. A' városon kívül azonközben igen hevesen elkezdődött a' tüzelés. A' Frantziák kártátsokkal tüzeltek számos ágyúikból a' Kozákokra, a' nagy út felé pedig portázókat (Plenkler) küldöttek el. A' Kozákoknak egy tsoportja lovairól leszálván, az út mellett lévő árkokat elfoglalta, 's azokból hasonlóképpen puskázott az ellenség' portázó tsoportjaira. Míg ezek a' linea' két szárnyainál így folytak, az alatt Gen. Czernitscheff a' maga két ágyút előlről az ellenséges lineának szegezte, mellyek arra olyan szerentsésszen tüzeltek, hogy egy Frantzia ágyút haszonvehetetlenő tettek, 's öt puskaporos szekeret a' levegőbe felcipítettek. Ezen szempillantásban, mellyben az ellenségnek megijedését méltán fel lehetett tenni, 's a' midőn ő a' maga szekérvárán esett héjánosság miatt a' maga oltalmazó erősségének egy részétől már megfosztatott vala, haszonra fordította Gen. Czernitscheff. Egyszersmind megtámadtatta az ellenséget minden felől. Az ő 8 Huszár és Dragonyos gyenge Svadronnyai a' nagy úton, mellyen túl eltitkolva állottak, hirtelenséggel által rontottak, és az ellenséges lineát előlről támadták meg, míg az alatt a' Kozákok annak szárnyaira és hátára tsaptak, a' melly mindenütt lármás rohanással történt. Az ellenség' megújított kártátstüzei néki semmit nem használtak. Az Orosz vitéz lovasság arra sebes lófuttábara' rohanván, leg ditsőségesebb módon

véget vetett kevés minútumok alatt a' verekedésnek. Mind a' 14 ágyút elvette; az ellenséges lovasságot és gyalogságot, melly magát itt ott, kivált a' szekerek között, bajonétjai által vakmerően védelmezte, rész szerént össze vagdalta rész szerént elfogta. —

„A' második ellenséges tsoport azonban, az alatt, míg Halberstadt nál ezek folytak, Hannovera felől már annyira elközelítettek vala, hogy tsak más fél órányira volt Halberstadtól. Ezzel már most további verekedésbe bocsátkozni G. Czernitscheff nem találta tanácsosnak. A' rettenetes sebességgel tett utazás és az azt követett véres verekedés miatt ellankadt katonaságot, új és nagyobb erejű ellenséges sereg ellen tsatába vinni, esztelenség lett volna; azon is iparkodni kellett, hogy a' ragadománt bátorságos helyre szállíttathassa. Az elvett ágyúkat 14 puskaporos szekerekkel útnak indítván, a' többeket, minthogy nem volt mit hirtelen eleleikbe fogattasson, a' közelítő ellenséges sereg' szemelättára a' levegőbe felvettette. Ugyan ezen okra nézve sokakat hátra kellett hagyni a' sebes foglyok között is. A' 14 ágyúk és ugyan annyi puskaporos szekerek, 's 620 foglyok, Jun. 3-dikán Rostlau mellett az Albi s' jobb partjára által szállíttattak. A' foglyok közt találatnak, Westpháliai Generális Ochs, 1 Frantzia Oberster, és 11 alsóbb rangú tiszték.“

Ezen expedíziója után Lipsia felé tett Gen. Czernitscheff még egy ilyen váratlan expedíziót. Ennek körülállásos leírása a' jövő árkusban következik.

Azon tudósítások között, mellyek a' nagy armádától újabban Régens Császárné és Királyné ő Felsegéhez érkeztek, ezek jöttek Junius' 20-dikán a' Párisi Moniörben: —

„Minden seregeink megérkeztek (ezek Jun. 16-dikán irattattak Dresdában) szállásaira. Tabori kunyhók építetnek és lőgerek formáltatnak. A' Császár naponként katona parádét szokott délelőtti 10 óraker tartatni. —

„Az ellenségnek néhány Pártos-vezérei (Pärteygänger) még armádánk háta megett vannak. Olyanok is találtatnak közöttök, a' kik tsak magok szerentséjekre (magok fejektől) folytatják a' hadakozást, mint Schill tselekedett volt, és a' kik nem akarják a' fegyvernyűgvást megeszmerni. Néhány tsapatjaink útnak indítottak, hogy ezeket semmivé tegyék.“

A' Westpháliai Monitör írja Kasselenben, hogy a' Májor Lützwow vezérlése alatt lévő Pruszus Szabadsereg, még a' Hálaí vidékeken száguldózik. Generális Bernard 4 Svadronokkal, 2 Batalionokkal, és 2 ágyúkkal ellene küldtetett. Hasonló célra küldtetett el Lipsiából is egy más Frantzia tsoport.

Ugyantsak a' feljebb említett napon (Jun. 20-dikán) ilyen fontos előadás jött ki a' Párisi Monitörben Svétziára nézve: —

„Dresda, Jun. 13-dikán. Báró Kassa, Dániai belső dolgokra ügyelő Minister, levelet hozván a' maga Királyától, a' Császár' eleibe botsáttatott. —

„A' Koppenhágaí történetek után szövetséges kötésre léptek volt együtt Frantzia Ország és Dánia, mellynek ereje szerint a' Császár kezességet vállalt Dániának integritasságáért (egészségéért). Az 1811-dik esztendőben olyan jelentést tettetett vala a' Svétziai udvar Párisban, hogy ő Norvégiát össze akarja Svétziával tsatolni, melyre nézve azt kíváuja, hogy

ebben néki a' Frantzia Birodalom legyen ségedelemmel. Feleletül ezt vette, hogy bár melly nagyon óhajtsa is a' Frantzia Birodalom valami kedvességgel viseltetni Svétzia eránt: ő Császári Felsege miudazáltal, minthogy már Dániával szövetségre lépett, 's ennek egészségiért kezességet vállalt, sóha meg nem egyezhet a' maga szövetségesé' tartományainak feldaraboltságokban. Svétzia ezen szempillantattól fogva eltávozott a' Frantzia birodalomtól; 's ennek ellenségeivel kezdett alkudozni. —

„Azonközben elközelgetett az Oroszok és Frantziák között való hadakozás. A' Svétziai udvar azt projektálta, hogy ő egy kézre fog dolgozni a' Frantziákkal, de egyszerűsmind a' maga Norvégia eránt való kívánságát is megújította. Tsakugyan, foganatlanul adta ő tudunkra nekünk, hogy a' Norvégiai kikötőhelyekből igen könnyű volna a' Skótziaába való kiszállás; foganatlanul vitatta azokat azokat a' kezességvállolásokat, mellyek a' Svétziával való régi szövetségből Frantzia országra nézve, az Anglia ellen való eszközökre nézve származnak: a' Thulleriai kabinet megmaradott a' maga előbbeni felelete mellett; az ő kezei a' Dánus Udvarral való Álkú által már megkötötték vala. A' Svétziai udvar ezen szempillantattól fogva leg kisselbet sem tartóztatta magát; Angliával és az Orosz birodalommal szövetséges kötésre lépett, mellynek e' volt az első feltétele, hogy arra ajánlották közönségesen magokat, hogy kényszeríteni fogják Dániát arra, hogy Norvégiát Svétziának engedje által. —

„A' Smolenski és Moskwa mellett való ütközetek gátat vetettek Svétziának iparkodásai eleibe; ő kapott némimű subsidiumokat, maga is tett egymás előre való készüléteket: de semmi ellenségeskedéshez hozzá nem fogott. Elkövetkeztek az 1813-ik esztendőbeli téli tör-

ténetetek; a' Frantzia seregek oda hagyták Hamburgot; Dániának állapota veszedelmessé kezdett lenni. Angliával hadakozásban lévén, Svétziától és az Orosz birodalomtól pedig fenyegettetvén, a' Frantzia birodalom nem látszott elég hatalmasnak lenni az ő segedelmire. A' Dániai Király az őtet megkülömböztető egyenességgel a' Császárhoz járult, hogy ezen állapotból ki menekedhessenek. A' Császár, kinek akaratja az, hogy az ő politikája az ő szövetségeseinek terhekre soha ne legyen, azt felelte: hogy a' Dániai Királytól magától függ az, hogy Angliával a' maga országa integritásának megmentése végett, alkudozásba elegyedjék, és hogy ő Császári Felségének a' Király eránt viseltető tisztelete és barátsága telyességgel meg nem fogna változni Dániának azon új maga elkötelezésiért, mellyekre őtet a' környüállásoknak terhessége kényszerítené. A' Dániai Király buzgó háladatossággal megköszönte a' Császárnak ezen velle való bánását. Dánia annyi hajós legényeket állított vala a' Frantzia birodalom számára, a' mennyivel a' Skaldisi hajós seregben négy linea hajót megrakhatott: hanem minthogy a' Dánus Király azonkönközben olyan kívánságot nyilatkoztatott, hogy ezeket a' hajós legényeket vissza kapni szeretné, a' Császár néki ezeket leg gondosabb pontossággal vissza küldötte, bizonyossá tévén egyzersmind ezen hajós legényeket és tisztjeiket, a' felől, hogy jó szolgálatjokkal meg volt elégedve. —

„Azonban a' történetek haladtak előfelé. A' szövetségesek azt gondölták, hogy a' Burke álmai már bételyesedtek; az ő gondolatjokban a' Frantzia birodalom már eltöröltetett vala a' föld' színéről, a' melly gondolat már igen nagy grádusú erőre is kapott vala, minthogy a' mi 32-dik katona osztályunk, sőt még Hollandia is, Dániának ígértettek Norvégiáért, 's hogy Északi

Európában még egy olyan tengeri hatalmaság álljon lábra, melly az Orosz systemától függjön. A' Dániai Király távol lévén atól, hogy magát az e'féle tsalárd ketsegtetések által megsalattatni engedje, így felelt: — „Ti e'szerént a' Frantzia birodalom' kárával akartok nékem Európában koloniákat adni.“

„Lehetetlen lévén arra venni a' Dánus Királyt, hogy ilyen bódult gondolatoknak részesivé legyen, Hertzeg Dolgorucki Koppenhágába küldtetett, azt kívánván, hogy dolgozzék, Dánia egy kézre a' szövetségesekkel olly feltétel alatt, hogy a' Szövetségesek az ő birtokaiért, még Norvégiáért is kezességet vállalnak. A' terhes környüállások, a' fenyegetődöz veszedelmek, a' Frantzia ármádának eltávozása, és önnönjava, engedővé tették a' Dániai politikát. A' Dánus Király reá állottarra, hogy Hamburgot az egész hadakozás alatt védelmezni fogja még a' Frantzia seregek ellen is. Által látta pedig azt az egész kedvetlenséget, mellyet ez az ígélet a' Fr. Császárnak okozni fogna. Mikor a' kötés készült mindenféle módosításokat megtett rajta, 's tsak a' körülötte lévőeknek sürgető kérésekre írta alája nevét, a' kik szüntelen országának megmentetését gördítették szeméi eleibe; messze lévén azonban attól a' Király, hogy ezt annak a' keleptzének lenni gondolja, melly által meg akarták fogni. Ez által akarták a' Frantziák ellen való hadakozásba belé vonni, hogy így egyszer őtet a' maga természeti támaszától megfosztván, 's az után néki tett ígéreteiket meg nem tartván, őtet végtére azon gyalázatos feltételeknek aláírására kényszerítsék, mellyeket nékiek ő eleibe írni tettett volna. —

„Gróf Bernsdorf Londonba küldtetett; azt gondolta, hogy már most leg jobban fogják ott fogadni, és hogy tsak a' H. Dolgoruckivel való kötést kell megújítani: de melly igen elbámúlt, midőn az ő

Királya levelét a' Régens Hertzeg elfogadni nem akarta, 's Lord Kastle reagh néki megizente, hogy Dánia és Anglia között semmi alkudozásnak helye nem lehet, ha tsak Norvégia Svétziának előre által nem engedtetik. Kevés napok múlva parantsolatot vett Gr. Bernsdorf, hogy Dániába térten vissza. Hasonló módon fogadtatott ugyan azon időben Dánus Követ Gróf Moltke is Sándor Császárnál. A' II. Dolgorucki kötése itt sem fogadtatott - el, azért hogy a' néki adatott hatalmát által hágtá volna; az alatt megtették a' Dánusok a' Fr. ármádánál a' magok jelentéseiket, 's néminémű ellenségeskedések is fordúltak elé. Hijába keresünk a' népek' Annalisaikban ezen erköltstelen politikának példáját. Abban a' szempillantatban, midőn Dánia e'képpen a' Frantziákkal háborúba keveredve van, azon alkú, a' melly szerint tselekedeteit intéztetve lenni gondólja, Londonban és az Orosz bíredalomban egyzsersmind vissza vettetik; 's így bizontalanokdások között ez az Utímatum tétetik eleibe, hogy Norvégiának által engedtetését esmérje meg. —

„Ezen terhes környülállások között leg nagyobb bizodalmat mutatott a' Király a' Fr. Császárhoz; a' fennforgó alkut semmivétévőnek kinyilatkoztatta; seregeit Hamburgból vissza hívatta; parantsolta, hogy seregei a' Frantziákkal együtt marsirozzanak; egy szóval kinyilatkoztatta: hogy magát állandóul a' Fr. bírodalom' szövetségének tartja, 's magát a' Császár' nagy lel-

küségire bízza. Kaast, az Előülöt, le-
vellel a' Fr. fő hadi szállásra küldötte, 's ugyan akkor a' Dániai Koronaörököt, Keresztély igen jó réménségű Princzet, kit a' Norvégiai lakosok különösen szeretnek, Norvégiába küldötte, a' ki hajós legény ruhát vévén - fel, egy halász tsajkában oda által evezett. A' Frantziák 30-dikban Hamburgba hémentek, 's egy Dánus osztály a' Frantziákkal együtt marschirozván, Lübecket elfoglalta. — (A' többi a' jövő árkusban következik).

B é t s Jun. 2-dik napján.

Itt egy Circularét függesztettek ki tegnap az úttzakra, a' melly ezen szavakon kezdődik: — „Ó Felsege olly czélzással, hogy a' Status Finantziájának, a' mellesleg való adózás' útján egy megújított jövedelem kútfőt nyisson, a' következőket méltóztatott határozni: — 1) ször. A' Kávénak a' közönséges életre való béhozattatása a' folyó Julius 1-ső napjától fogva megengedtetik. — (A' Rendelésnek több hátra lévő pontjai, a' vámokat, 's az egyéb oda tartozó környülállásokat illetik).

Jun. 30-dikán volt Bétsben a' pénz' Cursusa, Augsburghoz képpest szólván: 100 Forint jó pénz, Váltó Czedulában 152 5/6 Forint.

Írta. Pántzél Dániel.